

VÄRDEBESKRIVNING

Område av riksintresse för naturvård i Västra Götalands län

Datum: 2023-06-30

Områdesnummer: NRO 14 129

Områdesnamn: Ätradalen

Kommun: Ulricehamn, Falköping

Kartblad: 7 D SV

Area: 4848 ha

Naturgeografisk region: 11 Sydsvenska höglandets och smålandsterrängens myrrika västsida.

Kust/havsregion: -

Regionindelning för sjöar och vattendrag: Huvudavrinningsområde 103 Ätran

Agrara kulturlandskapsregioner: -

Landskapsform: Sprickdalslandskap

Riksvärde:

Landskapstyp	Naturtyp	Vegetationstyp	Arter	Geologi
Odlingslandskap	Naturbetesmark, äng		Flora, fauna	
Geovetenskap				Ås, kamé, meander
		Rikkärr	Flora, fauna	
	Mad vid vattendrag			

Värdebeskrivning: Området är en markant sprickdal som följer ån Ätran från strax norr om Ulricehamn till en bit norr om Åsarp, söder om Falköping.

I Ätradalen finns en mångfald med geomorfologiska former som speglar isavsmältningens förlopp och landskapets utveckling efter senaste istiden. Ån Ätran visar på en naturlig meandring med en kontinuerlig bildning av korvsjöar på sin väg ut mot havet.

Området har ett representativt odlingslandskap, med lång kontinuitet och stort inslag av naturbetesmarker och naturlig slättermark. Växtsamhällena är art- och individrika, med flera rödlistade arter. Maderna längs norra delen av Ätran är representativa för

den naturgeografiska regionen och utgör en viktig lokal för ett stort antal rastande fåglar. Ätradalens rikkärr och rika källkärr är representativa för den naturgeografiska regionen och hyser en rik flora.

Huvudkriterier: A, C, D

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker är av stor betydelse.

Områdets värden kan påverkas negativt av minskad eller upphörd jordbruks- och betesdrift, skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nya vägar och uppförande av olika anläggningar, exempelvis vindkraftsverk och täkter. Bevarande av våtmarkers värden kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner bör ej utföras.

Förändringar i markanvändningen kan påverka området negativt, antingen direkt eller ur ett längre perspektiv. Att behålla områdets gröna infrastruktur med ett varierande landskap med naturliga miljöer ska eftersträvas.

Säkerställande: Inom riksintresseområdet finns strandskydd, delar av området omfattas av naturreservat och landskapsbildsskydd.

Området berörs av Natura 2000-områdena SE0540117 Smula ås, SE0540278 Alvared, SE0530176 Ryninga, SE0530088 Frälsegården, SE0530171 Nordtorpet, SE0530170 Humla, SE0530175 Humla Smedsgården, SE0530197 Hallabo, SE0530077 Bakträgen, SE0530199 Vimmerstad, SE0530197 Dalums kyrka nord, SE0530193 Dalums brinkar, SE0530097 Kycklingkullen, SE0530195 Krutbrännaregården.

Områdets huvuddrag: Ätradalen norr om Ulricehamn är en markant sprickdalgång. Där den är djupast nedskuren närmast Ulricehamn är dalsidorna branta och barrskogsklädda. Längre mot norr blir dalgången flackare med uppodlade eller lövskogsklädda dalsidor. Hela dalgången präglas av ett omväxlande jordbrukslandskap med bitvis ålderdomlig prägel.

Jordarterna i dalgången utgörs av finkorniga issjö- och isälvs sediment samt blockig morän. De lösa avlagringarna visar på två skilda förlopp i landisens avsmältning i dalgången. Området mellan Ulricehamn och Dalum präglas helt av mäktiga finsediment (sand och mo) som är avsatta i en issjö (forn-Åsunden). Ätran har i dessa skurit ut meanderslingor och avsnörda korvsjöar har bildats och bildas allt eftersom. Biflöden till Ätran har skurit ut bäckraviner. Området från Dalum till Smula präglas av isälvsavlagringar, bland dem finns en vacker rullstensås (Ulricehamnsåsen) som kan följas norr ut genom hela dalgången. Särskilt värdefulla partier av åsen finns vid Blidsberg (Bakträgen) samt mellan Humla kyrka och Frälsegården. Området mellan Dalum och Kölabý uppvisar ett kaméområde med ett stort antal olika geomorfologiska element som kullar, åsar och dödishålor.

Jordarterna i dalgången är kalkhaltiga och har transporterats av inlandsisen från Falbygdens kambrosiluriska bergarter. Genom kalkinnehållet får åsarna, kullarna och terrassbrinkarna en artrik flora som tillhör den stäppartade torrängen med ett stort inslag av sällsynta växter som drakblomma, trollsmultron, smalbladig lungört och vingvial. Dessutom förekommer backsippa, gullviva samt blodnäva och brudbröd i stor mängd. Förekomsten av naturbetesmarker med lång kontinuitet i hävden är stor i dalgången. Större sammanhängande hagmarker finns längs dalgångens västra sida mellan Dalum och Blidsberg.

Längs Ätrans meanderlopp finns betade fuktiga mader, torrare raviner och terrassbrinkar med en värdefull flora. Rikkärr med förekomst av sällsynta växter förekommer dels som soligena kärr i svackor intill grusåsar och lateralterrasser, dels som enstaka topogena rikkärr utbildade i dödishålor. Utmed Ätrans meandrande lopp och vid korvsjöarna finns limnoga kärr (strandkantskärr).

Naturbetesmarkerna utgörs av öppen hagmark, annan träd- och buskbärande hagmark och buskrik utmark. Ängsmarken utgörs av hackslått. Vanliga vegetationstyper är örtrik torräng, tuvtätäläng, högstarräng, blåtätäläng, örtrik torräng, rödvenhed, rödvenäng, rödvenfriskäng och fårsvingeltorräng. Växtsamhällena är art- och individrika, med arter som brudbröd, flentimotej, vingvial, fältvädd, blodnäva, trollsmultron, slätterfibbla, slätterblomma, kärrspira, ängstarr, gullviva, axveronika och backsmörblomma.

Ätradalens rikkärr är representativa för den naturgeografiska regionen. Både topogena och soligena kärr förekommer, liksom fuktängar. Floran är rik med arter som ängs- och sumpnycklar, kärrknipprot, fjällskära och näbbstarr.

För finns fågellivet viktiga sankängar och strandområden från Timmele norrut till Smula. Vattenfåglar, sångare och rovfåglar är rikt representerade.

Anmärkningar: Inom området finns flera ängs- och hagmarksobjekt, bland annat Södra Dalum, Trädet, Ormestorp och Smula åsar.

Referenser:

- Andersson L. & Appelqvist T. 1987: Torrängar och rikkärr i Ätradalens län. Länsstyrelsen i Älvsborgs län.
- Andersson L. & Appelqvist T. 1989: Lövs-kogsinventering, Ulricehamns kommun. Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1989:1.
- Elvingsson, P. & Hindström, M. 1989: Ängar och hagar i Ulricehamns kommun. Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1989:5.
- Hillden, A. 1982: Grusinventering, Ulricehamns kommun. Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1982:7.
- Jacobsson, S. 1976: Naturinventering av Åsundenområdet. Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1987:2.
- Länsstyrelsen 1976: Natur i Älvsborgs län, s 442.
- Länsstyrelsen 1994: Våtmarker i Älvsborgs län.
- Länsstyrelsen 1994: Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län.
- Martinsson, P-O 1991: Rikkärr och örtrika fuktängar i Ulricehamns kommun. Länsstyrelsen i Älvsborgs län, 1991:10.

Naturhistoriska museet i Göteborg 1998: Databas för landlevande mollusker, tusenfotingar och gråsuggor.

Naturvårdsverket 1994: Myrskyddsplan för Sverige. Solna.

Naturvårdsverket 1996: Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet. Stockholm.